

V zvezi z rekami so zanimiva tudi slovenska poimenovanja globljih mest v vodi. Po slovanskih predstavah je reka na takšnih krajih dobivala vodo. Tako vsaj tolmačijo po navadi vznik vere v povodnega moža. Splošen južnoslovanski izraz za takšna mesta v vodi je vir. Pri nas je ohranjen samo na skrajnem jugozahodu. V Bohinju pravijo ir, kakor je dosledno rabil Mencinger v svojih spisih. Drugod poznajo izraze jerin (od jeriti, prim. jerinček »studenec, ki vre izpod zemlje«), tonja (prim. č. túně), berij (kar razlaga Pleteršnik iz madž. berek), tomf (iz nemščine) in tolmun, tomun, komun, cemun. Beseda je etimološko temna, po vsej verjetnosti pa je iz romanščine. Francosko tourbillon, furlansko tulmignòn ali tulignòn pomeni »zračni vrtnec«. V romunskem delu Banata je v rabi beseda tulbină »Wirbel in Wasser«. Tiktinov slovar razlaga to besedo iz slovanskega tul, kar je neverjetno, po mnenju prof. Skoka je iz slov. djbina, najbrž so pa vsi ti romanski izrazi sorodni, čeprav so glasoslovno iregularni. Poleg nem. Tümpel bi omenil tudi vestfalsko Künpel.

Pritegniti bi se dalo še mnogo gradiva. Naj k Haversovim izvajanjem o kugi omenim še, da jo bosenski muslimani imenujejo mubaredžija »srečna«. (Filipovič: Život i običaji narodni u Visočkoj nahiji 1949.) Tudi slov. ogorč ter lat. anguilla, iz česar je slovensko jegulja, poskuša razložiti Machek (ZfslPh. XIX, 53) kot tabuistično nepravilnost. Staro slovansko ime qgorč je ohranjeno v slovenskem ogreci. Benvenist omenja v Die Sprache I, 117 antične paralele tipa »če se mi kaj pripetī«. V slovanskih jezikih so vsi izrazi za pojem Zufall dokaj mladi. Ruska izposojenka slučaj od glagola lučiti, lučiti pomeni prvotno dogodek. V pomenu Zufall rabijo Rusi grško izposojenko stihija, katero smo sedaj po vojni začeli uporabljati tudi v slovenščini, zaenkrat samo v politični literaturi. Je pa popojnoma odveč, ker imata obe besedi enak pomen.

Brez dvoma je Havers s svojo knjigo naredil dragoceno uslugo razvoju semantike. Nekatera mnenja se bodo morda sčasoma izkazala kot pretirana, po drugi strani se pa že v teh nekaj letih po izidu kaže, da je sprožil nov val zanimanja za raziskovanje relikvov primitivne miselnosti. Čeprav je slovansko gradivo pri njem le šibko zastopano, bi vendarle zaslužil večje pozornosti tudi v slovanski etnografiji in jezikovni paleontologiji.

France Bezljaj

BIBLIOGRAPHIE INTERNATIONALE DES ARTS ET TRADITIONS POPULAIRES. INTERNATIONAL FOLKLORE BIBLIOGRAPHY. VOLKSKUNDLICHE BIBLIOGRAPHIE. (Bibliographie fondée en 1917 par John Meier et E. Hoffmann-Krayer. Ouvrage publié sous les auspices du Conseil International de la Philosophie et des Sciences Humaines et avec le concours de l'UNESCO.) — Année 1942—1947 avec supplément d'années antérieures. — Rédaction: Prof. Dr. Paul Geiger et Dr. Robert Wildhaber. — CIAP (Commission Internationale des Arts et Traditions Populaires), [Bâle] 1950. Str. XXVI + 482. [= MEB, Mednarodna etnografska bibliografija.]

Pred nami je zajeto delo, ki nam na široko odpira okna v svet etnografije. Kolikšna škoda, da nam je bilo doslej neznano! Natanko pretehtana razporedba gradiva omogoča hitro orientacijo, in ko listaš po knjigi, se ti šele razodene neizmerna širina naše stroke. Dostopnost vsega tega, kar sta mogla urednika zabeležiti, je seveda vprašanje zase. Ob njem ti prvo veselje in navdušenje nad to čudovito zakladnico občutno uplahne... Kljub temu segaš spet in spet po njej in jo prebiraš.

Bibliografija obsega dobo od 1942—1947. Pri posameznih delih se po možnosti navajajo tudi recenzije (ki so navedene tudi za poznejšo dobo). Naslovi del so podani v oklepaju v angleščini, francoščini ali nemščini, včasih jih označuje tudi kratka oznaka v drobnem tisku.

Dela so tekoče numerirana (1—5853), a brez decimale klasifikacije.

Vrednost vsake bibliografije presojamo po njeni popolnosti. Cloveško delo sicer nikoli ni popolno, popolnost MEB pa je že zato problematična, ker države za »železno zaveso« — razen Madžarske — v njej niso zastopane! Kolikor sem

mogel ugotoviti po dosedanjem listanju, so sicer uvrščena redka dela iz ruskega, slovaškega, ukrajinskega, baltskega etnika, toda avtorji in dela so iz zahodnih držav, ali pa segajo v dobo vojne in nemške okupacije. Edina bela vrana je, če se ne motim, »Folklor Saratovskoj oblasti« T. Akimove (Saratov 1946)... Velikanska etnografska zakladnica slovanskega sveta — če drugih dežel in narodov ne upoštevam — je omejena v MEB na boren minimum, kar je vsekakor velika škoda. Tako lahko rečem, da zastopajo slovansko etnografijo pravzaprav samo dela iz Jugoslavije! Sicer pa sodelujejo v MEB: Avstrija, Belgija, Danska, Finska, Francija, Grčija, Holandska, Italija, Jugoslavija, Madžarska, Nemčija, Norveška, Portugalska, Španija in ZDA, skupaj samo 15 držav.

Sodelavcev je navedenih 32. Toda njihova razdelitev kaže čudno nesorazmerje. Medtem ko imajo posamezne države redoma samo po enega sodelavca (Norveška in Danska jih imata po 2), jih je navedenih iz Nemčije kar 16! Res je sicer, da je nacistična Nemčija etnografijo na moč podpirala, zato je dala vprav nemška etnografija za MEB najbrž nenavadno velik delež.

Za Jugoslavijo je podpisan samo dr. Milovan Gavazzi iz Zagreba. Slovenski del pa je dejansko prispeval dr. Vilko Novak, ki se je zaradi nesoglasij s poprejšnjim vodstvom MEB (dr. P. Geiger) sodelovanju odpovedal. Dr. P. Geiger je iz zdravstvenih razlogov in zaradi starosti uredništvo nadaljnjih knjig odložil. Njegovo mesto je zavzel dosedanj sourednik MEB, dr. Robert Wildhaber. (Le-ta je naprosil za nadaljnje sodelovanje podpisanega.)

Slovenski delež obsega 12 imen: Finžgar (Makalona), Grafenauer (Lepa Vida, Narodno pesništvo), Kotnik (Bukovniki, Starosvetnosti), Lenček (Ob Jadranu), Ljubič (Ljudska umetnost, Pripovedke), Ložar (Narodopisje), Möderndorfer (Verovanja itd., Koroške narodne pripovedke), Mrkun (Etnografija velikolaškega okraja, Obrti in trgovina), Mušič (Obnova slovenske vasi), Novak (Ljudska prehrana), Turnšek (Pod vernim krovom), Zupanc (Velikan Nenasit). Naš delež bi bil lahko dokaj obsežnejši, ako bi — kakor sodim — ne bilo nesporazuma glede obsega in izbire. Sodelavci drugih držav in narodov so namreč objavili tudi članke in razprave iz periodik, kar se — kakor vidim — za Jugoslavijo ni storilo. Tako niso izčrpani letniki »Etnologa« in drugih naših revij od 1942 dalje. Kotnikove »Starosvetnosti« bi bilo kazalo razdrobiti po posameznih razdelkih. Nadalje pogrešam n. pr. Malov »Contributo«. Tudi ethnographica iz »Slovenske bibliografije 1945—1947« (Ljubljana, 1948, str. 48 vsebuje nekaj stvari, ki bi spadale v MEB: Boga Grafenauerja »Kanalska dolina« in Möderndorferjeve Koroške uganke in popevke. Te pripombe beležim samo mimogrede.

Kolikor mi je znano, naši sodelavci menda niso imeli v rokah poprejšnjega zvezka MEB (za 1939—1941) in tudi navodila za delo so bila nemara pomanjkljiva.

O popolnosti hrvatskega, srbskega in makedonskega dela v naglici ne morem soditi.

Vsekakor smo lahko zadovoljni, da je tudi naše etnografsko delo po MEB prišlo v svet.

Kadar pa bodo izdajateljstvu in uredništvu politične prilike bolj naklonjene in jima bo mogoče zbirati resnično mednarodno bibliografijo, bo to široko zastavljeno delo šele dobilo svoj pravi smisel. Toda tudi v tem bistveno okrnjenem obsegu opravlja v znanstvenem svetu veliko poslanstvo.

Niko Kuret

GIANFRANCO D'ARONCO: BIBLIOGRAFIA RAGIONATA DELLE TRADIZIONI POPOLARI FRIULANE. (Contributo.) Appendice agli »Annali della Scuola Friulana«. Udine 1950. 8°, 168 str.

Furlansko folklorno gradivo — tako pravi avtor — leži raztreseno v nešteti publikacijah. Zato »si mora vsak sam zase in vsakokrat sproti s trudom sestavljati bibliografijo o vprašanju, ki ga posebej zanima«. V želji, da bi temu vsaj deloma odpomogel, se je G. D'Arongo odločil izdati bibliografski pregled folklornih spisov iz nekaterih furlanskih periodičnih in drugih izdaj. Iz uvoda pa je mogoče sklepati, da misli to zaslušno delo nadaljevati.